

Αρχείο

■ Ο πρώην πρωθυπουργός κ. Κ. Σημίτης σχολιάζει τις αποφάσεις της πρόσφατης συνόδου κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εξετάζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για την άσκηση ενιαίας οικονομικής πολιτικής

Χωρίς κοινή θέληση η ηγεσία της ΕΕ

Του Κ. ΣΗΜΙΤΗ

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου έγιναν δεκτές σε ένα μεγάλο τμήμα της ελληνικής κοινής γνώμης με απογοήτευση. Οι αναμονές για ρυθμίσεις που θα έλυναν τα προβλήματα «των αδύναμων χωρών του Νότου» δεν δικαιώθηκαν. «Οι χώρες του Βορρά πήραν ακριβώς αυτό που ήθελαν» σχολίασαν οι εφημερίδες. Ήταν όμως οι αναμονές δικαιολογημένες; Ή αποτελούσαν ευχές που παράβλεπαν την πραγματικότητα;

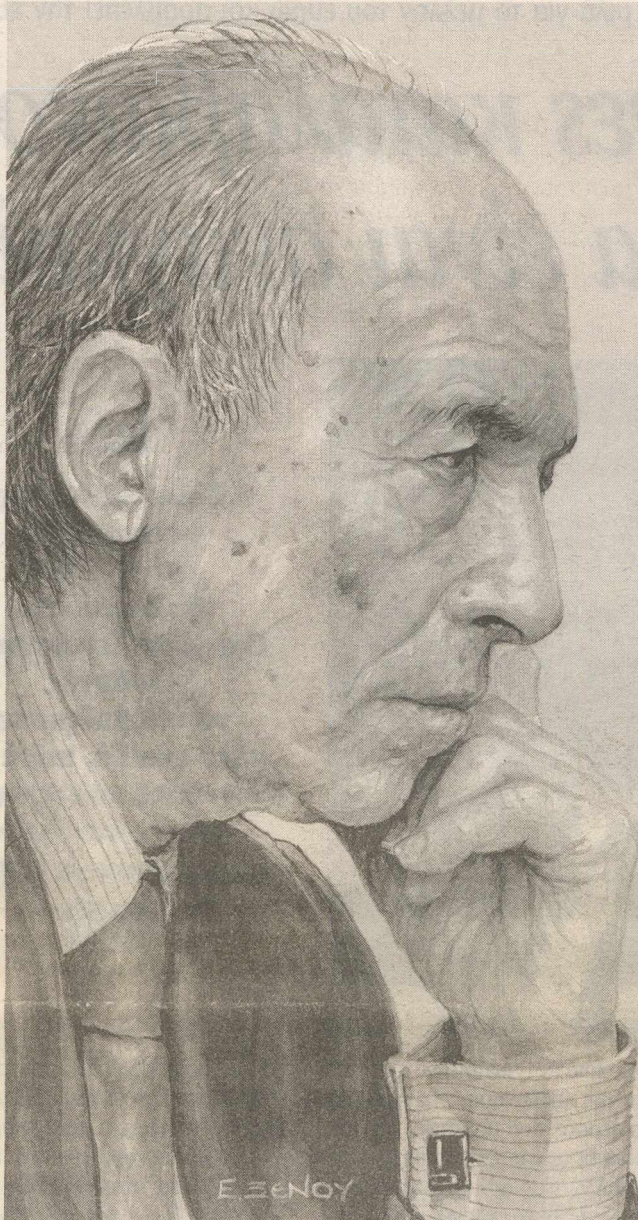
Η κρίση έθεσε στα κράτη-μέλη της Ένωσης το ερώτημα αν απαιτούνται κανόνες που αφορούν τις αιτίες της κρίσης ή μονιμότερες μεταβολές στη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή μια νέα σταθερή οικονομική διακυβέρνηση. Η πλειοψηφία των κρατών-μελών της Ένωσης θεωρούσε ότι η κρίση μπορεί και πρέπει να αντιμετωπισθεί με τα υπάρχοντα θεσμικά μέσα. Όσο προχωρούσε όμως η κρίση, η αντίληψη αυτή υποχωρούσε, ιδίως από τότε που άρχισε να διαφαίνεται ο κίνδυνος πτώχευσης της Ελλάδας με αλυσιδωτές επιπτώσεις σε Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ισπανία και στο σύνολο της ζώνης του ευρώ. Το αποτέλεσμα ήταν τρεις θεαματικές πρωτοβουλίες, οι οποίες ξεπερνούσαν το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Οι τρεις πρωτοβουλίες ήταν:

α) Η χορήγηση στην Ελλάδα ενός δανείου ύψους 110 δισ. ευρώ σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) υπό τον όρο της επιτήρησης της οικονομίας της και της συμμόρφωσής της στις παρεχόμενες οδηγίες.

β) Η συμφωνία για τη σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθεροποίησης μαζί με το ΔΝΤ και την ΕΚΤ, ο οποίος θα παρέχει εγγυήσεις ύψους 720 δισ. ευρώ για τον δανεισμό των κρατών-μελών της Ένωσης. Η Ιρλανδία είναι η πρώτη χώρα που έκανε χρήση του μηχανισμού αυτού ώστε να εξασφαλίσει πιστώσεις 85 δισ. ευρώ και να αντιμετωπίσει την κατάρρευση των τραπεζών της.

γ) Η απόφαση της ΕΚΤ στις 16 Μαΐου 2010 να αγοράζει ομόλογα των κρατών-μελών τόσο απευθείας από τα κράτη όσο και από τράπεζες που τα κατέχουν. Η ενέργεια αυτή δεν συμβιβάζεται με τις Συνθήκες που καθορίζουν τη λειτουργία της Ένωσης. Συνιστά όμως μια σημαντική βοήθεια στις χώρες που συναντούν δυσκολίες.

Οι πρωτοβουλίες αυτές παρουσιάστηκαν αρχικά ως το ζητούμενο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης. Δεν το αποτελούσαν όμως. Αποδείχτηκαν χρήσιμες αλλά όχι επαρκείς. Οι αμφισβητήσεις ως προς τη φερεγγυότητα των κρατών-μελών εντάθηκαν. Όλο και περισσότερο έγινε φανερή η ανάγκη νέων θεσμικών ρυθμίσεων που

“ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με τις αποφάσεις του επιβεβαίωσε την αδυναμία διαμόρφωσης μιας ουσιαστικής οικονομικής διακυβέρνησης. Χρειάζεται κοινή θέληση για αποτελέσματα σε μια επίπονη και συστηματική διαπραγμάτευση. Κοινή θέληση δεν υπάρχει. Η ευρωπαϊκή ηγεσία δεν θέλει να αναγνωρίσει το πρόβλημα ”

“ Η Ελλάδα έχει εγκλωβιστεί στη συζήτηση περί τη χρεοκοπία και τους μηχανισμούς σωτηρίας της. Χρειάζεται να βελτιώσει την αξιοπιστία της και την εμπιστοσύνη των εταίρων της με άλλους τρόπους. Να συμβάλει σε σχέδια και πρωτοβουλίες για την αύξηση των ρυθμών ανάπτυξης σε όλη την Ένωση ”

θα εξασφάλιζαν βεβαιότητα τόσο στα κράτη-μέλη όσο και στις αγορές.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Προεδρία της Ένωσης προχώρησαν από τον Φεβρουάριο του 2010 στην επεξεργασία ενός σχεδίου για την αντιμετώπιση της κρίσης. Στόχος, όπως ανέφεραν, «η καλύτερη δημοσιονομική πειθαρχία, η πιο συστηματική εποπτεία των εσωτερικών εξελίξεων σε κάθε κράτος-μέλος, ο συντονισμός των δράσεων των μελών και τέλος, η πιο αποτελεσματική διαχείριση της κρίσεως». Οι προτάσεις της ομάδας εργασίας, της αποκαλούμενης «δύναμης κρούσης για την οικονομική διακυβέρνηση», έγιναν κατ' αρχήν δεκτές από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου. Αποφασίστηκε η περαιτέρω επεξεργασία τους και η λήψη οριστικών αποφάσεων στο πρόσφατο Συμβούλιο του Δεκεμβρίου.

Ως τη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου προέκυψαν διαφωνίες μεταξύ των μελών σε σχέση με τα προβλήματα που καλούνταν να λύσουν. Παράδειγμα αποτέλεσε η αντικατάσταση του «Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθεροποίησης» ο οποίος θα λειτουργεί ως το 2013 με έναν μόνιμο μηχανισμό σταθεροποίησης. Άλλες χώρες όπως η Γερμανία υποστήριζαν ότι έτσι θα ελεγχθούν οι εξελίξεις πιο αποτελεσματικά ενώ οι χώρες του Νότου εξέφραζαν τον φόβο ότι θα καταστεί πιο δύσκολη η παροχή δα-

νά την επιβολή νέων όρων στη χορήγηση βοήθειας, όπως την ενεργοποίηση του μηχανισμού μόνο έπειτα από αποτίμηση της κάθε περίπτωσης χωριστά, παράλληλα με διαδικασίες αναδιάρθρωσης χρέους και συμμετοχής των ιδιωτών πιστωτών στις απώλειες, αν δεν εξοφληθούν τα δάνεια. Οι υπουργοί Οικονομικών της ευρωζώνης και η Επιτροπή θα προσδιορίσουν τους επόμενους μήνες τους όρους λειτουργίας του. Η επεξεργασία των άλλων θεμάτων θα συνεχιστεί.

Η διαμάχη στο πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μεταξύ της Γερμανίας και άλλων κρατών, που προέβλεπαν οι έλληνες σχολιαστές, δεν πραγματοποιήθηκε. Τα θέματα βέβαια είχαν αντιμετωπισθεί σε συνεχείς προσυνεννοήσεις. Το Συμβούλιο απλώς επικύρωσε τις αποφάσεις των προσυνεννοήσεων. Ακόμη και το θέμα του ευρωομολόγου, την έκδοση του οποίου επιθυμούσε μεταξύ άλλων κρατών και η Ελλάδα, δεν υπήρξε αντικείμενο αντιπαράθεσης. Το ζήτημα αυτό, στο οποίο κατά τα ελληνικά ΜΜΕ «η Ελλάδα ηγείτο στις συζητήσεις με τις χώρες του Βορρά», έκλεισε προς το παρόν με μια επαφή της γερμανίδας πρωθυπουργού με τον πρωθυπουργό του Λουξεμβούργου πριν από τη συνεδρίαση. Το Συμβούλιο δεν ασχολήθηκε και με το ευρωομολόγο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με τις αποφάσεις του επιβεβαίωσε την

αδυναμία διαμόρφωσης μιας ουσιαστικής οικονομικής διακυβέρνησης. Ούτε οι προτάσεις μιας «δύναμης κρούσης» ούτε επαναλαμβανόμενες συνεδριάσεις αρκούν. Χρειάζεται κοινή θέληση για αποτελέσματα σε μια επίπονη και συστηματική διαπραγμάτευση. Κοινή θέληση δεν υπάρχει. Η ευρωπαϊκή ηγεσία δεν θέλει να αναγνωρίσει το πρόβλημα.

Οι δυσκολίες σχετίζονται άμεσα με τη δομή της Ένωσης. Θα διατηρηθεί ο σημερινός χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως μιας διακυβερνητικής συνεργασίας ή θα πάρει η Ένωση ως προς τα θέματα οικονομικής πολιτικής ομοσπονδιακό χαρακτήρα με ενιαίες πολιτικές να υποκαθιστούν τη διακυβερνητική συνεννόηση; Στην πρώτη περίπτωση θα συνεχίσει να απαιτείται η συμφωνία όλων των μελών για τις αποφάσεις. Στη δεύτερη περίπτωση θα γίνει δυνατό να ανατεθεί η οικονομική διακυβέρνηση σε ένα κεντρικό όργανο. Αυτό θα σχεδιάζει και θα εφαρμόζει την ενιαία οικονομική πολιτική.

Η πλειοψηφία των μελών επιθυμεί τη διατήρηση του διακυβερνητικού χαρακτήρα. Βλέπει ταυτόχρονα την ανάγκη να επεκταθεί ο κύκλος των κοινών πολιτικών, ιδίως όσον αφορά την οικονομία και την ενίσχυση του κοινού νομίσματος του ευρώ. Το ζητούμενο κατά την άποψη της πλειοψηφίας είναι να προσδιορισθεί ένα αποδεκτό όριο όσον αφορά τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από τα κράτη-μέλη προς την Ένωση. Όμως οι απόψεις ως προς την έκταση των αναγκαίων νέων αρμοδιοτήτων της Ένωσης δεν συμπίπτουν. Θα υπάρξει μια κοινή φορολογική πολιτική; Θα μπορεί η Ένωση να διαμορφώσει οικονομική πολιτική με στόχο την εξισορρόπηση των ωφελειών και των επιβαρύνσεων από τη λειτουργία της κοινής αγοράς και του ευρώ; Θα είναι δυνατές μεταβιβάσεις πόρων από τις ισχυρότερες οικονομικά χώρες στις πιο αδύνατες;

Τα ερωτήματα έχουν άμεση σχέση με τον τρόπο λειτουργίας της ΟΝΕ. Η ΟΝΕ αποτελεί έπειτα από δέκα χρόνια ένα επιβεβλημένο και μη αμφισβητήσιμο δομικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διάλυση της θα επέφερε οικονομική αναταραχή, σημαντική ύφεση και θεαματική πτώση των προοπτικών και δυνατοτήτων όλων των χωρών-μελών. Δεν νοείται. Τα μέλη της είναι γι' αυτό υποχρεωμένα να συνεργάζονται, να προβλέπουν και να προλαμβάνουν εξελίξεις που θα θέσουν σε κίνδυνο το ευρώ και τη συνοχή της. Η οικονομική διακυβέρνηση είναι μια αναγκαιότητα. Χωρίς αυτή, η ζώνη του ευρώ θα κλυδωνίζεται σε κάθε οικονομική αναταραχή και δεν θα μπορέσει να ανταγωνιστεί τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα στις διεθνείς αγορές. Οι Συνθήκες σιωπούν όμως για τους στόχους και όρους άσκησης της οικονομικής διακυβέρνησης. Το κοινό πλαίσιο

πρέπει λοιπόν να επαναπροσδιορισθεί.

Η Συνθήκη προβλέπει την αυτονομία του κάθε κράτους-μέλους κατά την εφαρμογή του κοινά συμφωνημένου πλαισίου οικονομικής πολιτικής. Κάθε μέλος ευθύνεται για τις συνέπειες της πολιτικής του και επομένως για τα δικά του χρέη. Κανείς δεν είναι υποχρεωμένος να καλύψει τα χρέη των άλλων. Η λειτουργία της ΟΝΕ σε μια πρώτη φάση οδήγησε σε αύξηση του βιοτικού επιπέδου στις χώρες του Νότου, αλλά ύστερα από ένα διάστημα η αναπτυξιακή υπεροχή εξασφάλισε και πάλι στον Βορρά το μεγαλύτερο κέρδος στις συναλλαγές. Η λειτουργία της ΟΝΕ προς όφελος των πλέον ανεπτυγμένων κρατών όπως και η ανάγκη στήριξης των κρατών που συναντούν σοβαρές δυσκολίες δανεισμού οδήγησαν στην άποψη ότι ο Βορράς

“Χωρίς οικονομική διακυβέρνηση, η ζώνη του ευρώ θα κλυδωνίζεται σε κάθε οικονομική αναταραχή και δεν θα μπορέσει να ανταγωνιστεί τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα στις διεθνείς αγορές. Οι Συνθήκες σιωπούν όμως για τους στόχους και τους όρους άσκησης της. Το κοινό πλαίσιο πρέπει να επαναπροσδιορισθεί

θα πρέπει να αναλάβει το βάρος της διάσωσης όσων χωρών κινδυνεύουν. Όμως σε μια κατάσταση όπως η σημερινή, όπου οι χώρες του Νότου αυξάνουν ταχύτητα το δημόσιο χρέος τους, πληρώνουν επιτόκια, τα οποία είναι τόσο υψηλά ώστε καθιστούν αμφίβολη την αποπληρωμή των δανείων τους, και επικρατεί σε αυτές ύφεση ή στασιμότητα, οι χώρες του Βορρά δεν θέλουν να αναλάβουν υποχρεώσεις που κινδυνεύουν να τις παρασύρουν στη δίνη της κρίσης του Νότου. Είναι πρόθυμες να παράσχουν βοήθεια μόνο εφόσον παίρνονται ταυτόχρονα τα απαραίτητα μέτρα για να παραμένουν κατ' αυτές διαχειρίσιμη η κρίση και πιθανή η επάνοδος στην ομαλότητα. Ο μόνιμος μηχανισμός σταθεροποίησης, που συμφωνήθηκε στη Σύνοδο Κορυφής, ανταποκρίνεται ακριβώς σε αυτή την απαίτηση.

Νικολά Σαρκοζί και Ανγκελα Μέρκελ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου. Στις προσυνεννοήσεις της με άλλους ευρωπαίους ηγέτες η γερμανίδα καγκελάριος φρόντισε να κλείσει τη συζήτηση για το ευρωμολόγο

Η χώρα μας δεν έχει προτάσεις

Υπό τις σημερινές συνθήκες οι χώρες του Βορρά δεν θα προβούν σε θεσμικές ρυθμίσεις, οι οποίες περιορίζουν την αυτονομία της οικονομικής πολιτικής τους και αυξάνουν τον κίνδυνο εμπλοκής τους στη μη ελεγχόμενη επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των συνεταιρών τους. Δεν είναι λοιπόν περιεργό ότι στη Σύνοδο Κορυφής η πρόσδοος προς την οικονομική διακυβέρνηση ήταν ελάχιστη και περιορίστηκε στη μονιμοποίηση του μηχανισμού διάσωσης. Ο βραδύς αυτός ρυθμός λήψης των μέτρων ενέχει τον κίνδυνο η Ένωση να μην είναι έγκαιρα έτοιμη να ελέγξει νέες αιφνιδιαστικές κινήσεις των αγορών. Αλλά και η προοπτική για ένα αξιόπιστο μοντέλο οικονομικής διακυβέρνησης θα παραμένει ανεκπλήρωτη όσο δεν θα υπάρχει πρόνοια για τη γεφύρωση του χάσματος ανταγωνιστικότητας μεταξύ Βορρά και Νότου.

Για να αποφευχθούν οι συνέπειες της απραξίας η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ενίσχυσε τις δυνατότητες της παρέμβασής της. Ανακοίνωσε ότι θα διπλασιάσει το κεφάλαιο ώστε να στηρίξει τα ομόλογα των κρατών του Νότου. Επιβεβαιώθηκε έτσι και πάλι ότι ελλείψει οικονομικής διακυβέρνησης η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει αναλάβει ρόλο διασώστη. Τα μέσα της βέβαια δεν αρκούν για τον ρόλο αυτό.

Το συμπέρασμα των εξελίξεων αυτών είναι ότι τα θέματα οικονομικής διακυβέρνησης θα μένουν σε εκκρεμότητα. Η συζήτηση θα συνεχίσει να περιορίζεται στο στενό πλαίσιο αποτροπής της χρεοκοπίας των μελών, όσο οι χώρες του Βορρά θα επικεντρώνονται αποκλειστικά στο θέμα της δημοσιονομικής πειθαρχίας. Η οικονομική διακυβέρνηση χρειάζεται μια ευρύτερη προσέγγιση. Ένα σχέδιο με τους πολιτικούς και οικονομικούς στόχους για την επόμενη δεκαετία. Ένα σχέδιο ανάπτυξης για την Ένωση, μια νέα ώθη-

ση σε έργα, σε τεχνολογίες και ανταλλαγές που θα επιφέρουν κέρδη σε όλους.

Η Ελλάδα λόγω της οικονομικής κατάστασής της έχει εγκλωβιστεί στη συζήτηση περί τη χρεοκοπία και τους μηχανισμούς σωτηρίας της. Χρειάζεται να βελτιώσει την αξιοπιστία της και την εμπιστοσύνη των εταίρων της με άλλους τρόπους. Να στραφεί και σε άλλες κατευθύνσεις με συνεννοήσεις και προτάσεις, να συμβάλει σε σχέδια και πρωτοβουλίες για την αύξηση των ρυθμών ανάπτυξης σε όλη την Ένωση, σε σχέδια γεφύρωσης της απόστασης μεταξύ Βορρά και Νότου. Υπάρχουν εδώ και χρόνια διάφορες προτάσεις που μπορούν να εξεταστούν. Για παράδειγμα, η δημιουργία ενός ευρωμολόγου, όχι για να χρηματοδοτηθεί η κάλυψη των ελλειμμάτων, κάτι που αρνούνται οι χώρες του Βορρά, αλλά για την πραγματοποίηση αναπτυξιακών επενδύσεων.

Οι προτάσεις της Ελλάδος για την αντιμετώπιση της κρίσης πλην της έκδοσης του ευρωμολόγου δεν έγιναν γνωστές. Στο πόρισμα της Ειδικής Ομάδας που συστάθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2010 η Ελλάδα δεν αναφέρεται μεταξύ των χωρών που παρουσίασαν τις απόψεις τους. Όπως και δεν έχει παρουσιαστεί, απ' ό,τι είναι ως σήμερα γνωστό, η θέση της Ελλάδος για τις δημοσιονομικές προοπτικές της Ένωσης, ένα θέμα στο οποίο τα άλλα κράτη έχουν υποβάλει ήδη τις απόψεις τους. Πρόσδοος επιτυγχάνεται με προτάσεις, συνεννοήσεις, συνεχείς επαφές σε πολλά επίπεδα πριν από τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου. Πρόσδοος επιτυγχάνεται όταν δεν ενδιαφερόμαστε μόνο για την αντιμετώπιση της κρίσης στην Ελλάδα αλλά συνολικά για την ισχυροποίηση της Ένωσης. Όταν χιζίζουμε τις αναγκαίες συμμαχίες ώστε αποφάσεις και θεσμοί να μην υπολείπονται των ευλόγων προσδοκιών μας.

Από τη «σοσιαλιστική» στη φιλελεύθερη Ελλάδα

Του ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΡΑΚΟΥΣΗ

Η χώρα κινείται αμφισβητούμενη εν μέσω Συμπληγάδων. Καταδιώκεται από τις διεθνείς αγορές και τους οίκους αξιολόγησης, πιέζεται χρονικά από τους εταίρους και την τρόικα να εκπληρώσει ταχύτητα τις πολλές υποχρεώσεις του μνημονίου και ταυτόχρονα να αντέξει εσωτερικά τους πολιτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς κλυδωνισμούς που προκαλούν τα άπειρα περιοριστικά και διαφθρωτικά μέτρα.

Ουσιαστικά η Ελλάδα μεταρρυθμίζεται με ταχύτατες, σχεδόν βίαιες, διαδικασίες. Η μετάπτωση από το ιδιότυπο κρατικοδίαιτο μοντέλο σε εκείνο της ανοιχτής ελεύθερης οικονομίας μοιάζει με εκείνη των κομμουνιστικών χωρών της Ανατολικής Ευρώπης από τον υπαρκτό σοσιαλισμό στον νεοφιλελευθερισμό, οι ωδίνες της μεταβολής είναι παρόμοιες, όσο κι αν δεν υπάρχουν ευθείες αναλογίες.

Εδώ η κατάρρευση του μοντέλου συντελείται σε περιβάλλον διεθνούς κρίσης, ως αποτέλεσμα της οικονομικής χρεοκοπίας, ενώ στην Ανατολική Ευρώπη προηγήθηκε η πολιτική χρεοκοπία.

Όπως και αν έχει, ζούμε αντίστοιχες ημέρες και ίσως δεν έχει μεγάλη σημασία τι αλλάζει πρώτο. Το σίγουρο είναι ότι οι παλιές δομές πέφτουν και επιχειρείται η οργανωμένη, με την υψηλή καθοδήγηση της Ευρώπης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, οικοδόμηση νέων, οι οποίες και προκαλούν τη μεγάλη αντίδραση της κοινωνίας.

Όλα αυτά που εξελίσσονται τους τελευταίους μήνες, από τις ρυθμίσεις στις ΔΕΚΟ και τις αποκρατικοποιήσεις ως τις περικοπές των αμοιβών στον δημόσιο τομέα και την απελευθέρωση των επαγγελματιών από τα παρεχόμενα κέρδη, αποτελούν ένα άλλο παρά στοιχείο της μετάπτωσης από το καταρρέον σύστημα στο οικοδομούμενο νέο.

Και το ερώτημα που αυτομάτως τίθεται είναι αν επαρκούν για να οδηγήσουν τη χώρα σε ένα νέο ελπιδοφόρο και αποτελεσματικό μοντέλο οικονομικής οργάνωσης ή θα καταλήξουν και πάλι σε ένα ημιτελές σχήμα που θα ορίζεται από τη συνήθη ενδιάμεση, κοινώς μεσοβέζικη, ελληνική ιδιοτυπία.

Δεν είναι λίγοι λοιπόν αυτοί που στην παρούσα επώδυνη φάση της μετάπτωσης από το ένα μοντέλο στο άλλο επιμένουν ότι είναι ευκαιρία για μια ολοκληρωμένη αλλαγή.

Ο βουλευτής Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ κ. Ηλίας Μόσιαλος, π.χ., δεν κρίνει την ανάγκη όλη αυτή η αλλαγή να συνοδευθεί από μια πραγματική συνταγματική αναθεώρηση, η οποία θα είναι πραγματική μεταρρύθμιση, δεν θα πνιγεί στη λεπτομέρεια της άρσης της ασυλίας των βουλευτών, αλλά θα διεισδύσει σε επίμαχα θέματα και θα επιχειρήσει να αντιμετωπίσει τις μεγάλες ελληνικές εκκρεμότητες.

Συγκεκριμένα θεωρεί ότι είναι τώρα η στιγμή να τεθεί το ζήτημα της ίδρυσης ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων ώστε επιτέλους να υπάρξει μια βάση ανταγωνισμού στην ανώτατη εκπαίδευση, όπως τώρα είναι ο κατάλληλος χρόνος να δοθεί η δυνατότητα στις περιφέρειες να επιβάλουν τοπικούς φόρους και να συναρτάται ως έναν βαθμό η πρόδοός τους από τη συλλογή τους.

Ακόμη είναι τώρα η ώρα να αντιμετωπιστούν χρονίζοντα ζητήματα και προβλήματα της απονομής δικαιοσύνης, η οποία διοικητικά προσδιορίζεται από πληθυσμακά και γεωγραφικά στοιχεία της δεκαετίας του '60.

Αντιστοίχως είναι κρίσιμο να προβλεφθεί τώρα η κινητικότητα των δημοσίων υπαλλήλων στο πλαίσιο της περιφέρειας με δυνατότητα αλλαγής υπηρεσίας και αντικειμένου ώστε να δημιουργούνται συνθήκες παραγωγής στελεχών ικανών να προσφέρουν πραγματικό και παραγωγικό έργο. Το ίδιο είναι απαραίτητο να προβλεφθούν ανεξάρτητοι μηχανισμοί αξιολόγησης των σχολικών μονάδων, της δουλειάς των εκπαιδευτικών, όπως και του έργου των γιατρών στα νοσοκομεία ή της εκλογής των διευθυντών τους.

Γενικά θα έλεγε κανείς ότι στον βαθμό που συντελείται η μεταβολή και επιχειρείται το άλμα ας είναι ολοκληρωμένο και όχι μισό. Ωστε να είναι αποτελεσματικό και όντως να δημιουργήσει περιβάλλον δυναμικής ανάκαμψης. Εκτός και αν δεν πιστεύουμε τίποτε, οπότε τζάμπα κόπος.